

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-501/23 – 1

Lieta C-501/23

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2023. gada 7. augusts

Iesniedzējtiesa:

Bundesgerichtshof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 29. jūnijs

Parādnieks un apelācijas sūdzības iesniedzējs:

DL

Kreditors un atbildētājs apelācijas tiesvedībā:

Land Berlin

BUNDESGERICHTSHOF [FEDERĀLĀS AUGSTĀKĀS TIESAS]

LĒMUMS

[..]

2023. gada 29. jūnijā

maksātnespējas procedūras uzsākšanas procesā

pret DL īpašumu [..], Berlīne,

parādnieks un apelācijas sūdzības iesniedzējs,

[..]

piedaloties:

Land Berlin [Berlīnes federālajai zemei], ko pārstāv *Finanzamt Wilmersdorf* [Vilmersdorfas finanšu pārvalde], [..], Berlīne,

kreditors un atbildētājs apelācijas tiesvedībā

IX. Zivilsenat des Bundesgerichtshofs [Federālās augstākās tiesas IX civillietu palāta] [..]

2023. gada 29. jūnijā

nolēma:

- I. Apturēt tiesvedību.
- II. Saskaņā ar LESD 267. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 3. punktu Eiropas Savienības Tiesai uzdoti šādus jautājumus:
 1. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām (turpmāk tekstā – “Eiropas Maksātnespējas regula”) 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmais teikums kopsakarā ar 2. panta 10. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas fiziskās personas, kura veic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, darbības vietu arī uzskata par uzņēmējdarbības vietu, ja veiktā darbība neprasa izmantot personālu un īpašumu?
 2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša: vai Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja fiziska persona, kura veic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, neuztur uzņēmējdarbības vietu Eiropas Maksātnespējas regulas 2. panta 10. punkta izpratnē, par tās galveno interešu centru uzskata vietu, kurā tiek veikta neatkarīgā darījumdarbība vai profesionālā darbība, ja nav pierādījumu par pretējo?
 3. Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša: vai Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja fiziskā persona, kura veic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, neuztur uzņēmējdarbības vietu Eiropas Maksātnespējas regulas 2. panta 10. punkta izpratnē, par tās galveno interešu centru saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta ceturtās daļas pirmo teikumu uzskata tās pastāvīgo dzīvesvietu, ja nav pierādījumu par pretējo?

Pamatojums:

I.

- 1 2020. gada 18. augustā otrs dalībnieks iesniedza pieteikumu par maksātnespējas procedūras uzsākšanu pret parādnieku. Pieteikuma iesniegšanas brīdī parādniekam bija dzīvesvietas Berlīnē, Monako, Losandželosā un Francijas Karību jūras salā Senbartelmī [*Saint-Barthélemy*]. Viņš bija *Landbell AG*, atbilstoši Vācijas tiesībām dibinātas akciju sabiedrības ar juridisko adresi Maincā [*Mainz*], uzraudzības padomes priekšsēdētājs. Viņa īpašumu veidoja bankas aktīvi Monako, kā arī līdzdalība atbilstoši Monako tiesībām dibinātās sabiedrībās, kuras turēja aktīvus, finanšu instrumentu kontu un līdzdalību sabiedrībās Vācijā.
- 2 Ar 2021. gada 27. jūlija lēmumu *Amtsgericht* [pirmās instances tiesa], kurā iesniegts pieteikums, noraidīja pieteikumu kā nepieņemamu teritoriālās piekritis neesības dēļ. Pēc kreditora nekavējoties iesniedzamās sūdzības *Landgericht* [apgabaltiesa] 2022. gada 29. jūnijā atcēla šo lēmumu un nodeva lietu atpakaļ *Amtsgericht*. Tā uzskatīja, ka parādnieka galveno interešu centrs atradās vietā, kurā parādnieks veica savu neatkarīgo darījumdarbību uzraudzības padomes priekšsēdētāja amatā. Parādnieks apšaubā Vācijas tiesu starptautisko jurisdikciju. Ar savu *Landgericht* pieļauto apelācijas sūdzību viņš lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu un noraidīt kreditora nekavējoties iesniedzamo sūdzību.

II.

- 3 Pirms lemt par apelācijas sūdzību, tiesvedība ir jāaptur un no Eiropas Savienības Tiesas jāsaņem prejudiciāls nolēmums par lēmuma rezolutīvajā daļā uzdotajiem jautājumiem (LESD 267. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 3. punkts).
- 4 1. Vācijas tiesu starptautiskā jurisdikcija ir jāizvērtē saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punktu. Pārrobežu elementu gadījumā minētais noteikums ir spēkā neatkarīgi no tā, vai ir skartas dalībvalstis vai trešās valstis (skat. *BGH* [Federālā Augstākā tiesas lēmumu, 2022. gada 8. decembris, IX ZB 72/19, WM 2023, 278, 19. un turpmākais punkts; Tiesas spriedumu, 2014. gada 16. janvāris, C-328/12, ECLI:EU:C:2014:6, 17. un turpmākie punkti, 29). Saskaņā ar Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta pirmo daļu sākt maksātnespējas procedūru ir tās dalībvalsts tiesas piekritis, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs. Galveno interešu centrs ir vieta, kur parādnieks regulāri pārvalda savas intereses un ko trešās personas var noskaidrot. Gadījumā, ja fiziska persona veic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, par galveno interešu centru saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmo teikumu uzskata šīs fiziskās personas galveno darījumdarbības vietu, ja nav pierādījumu par pretējo. Jebkuras citas fiziskās personas gadījumā saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta

1. punkta ceturtās daļas pirmo teikumu par galveno interešu centru uzskata minētās fiziskās personas pastāvīgo dzīvesvietu, ja nav pierādījumu par pretējo.
- 5 2. *Landgericht* pieņēma, ka parādnieks attiecīgajā pieteikuma iesniegšanas brīdī veica neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību Eiropas Maksātnešpējas regulas 3. panta 1. punkta pirmās daļas pirmā teikuma izpratnē. Ar šo prezumpciju senāts pamato turpmākos apgalvojumus. Neatkarīgas darījumdarbības vai profesionālas darbības jēdziens Savienības tiesībās ir jāinterpretē autonomi. Neatkarīga darījumdarbība izceļas ar to, ka attiecīgā persona veic darbības savā vārdā, savās interesēs un pati par sevi atbild, kā arī uzņemas ekonomisko risku, kas saistīts ar šādu darbību veikšanu. Tā rīkojas savās interesēs un pati par sevi atbild, brīvi organizē sava darba izpildes kārtību un pati iekasē atlīdzības, kas veido viņas ienākumus (skat. Tiesas spriedumu, 2019. gada 13. jūnijs, C-420/18, ECLI:EU:C:2019:490, 39. punkts). Pašreizējā faktiskajā situācijā un strīdā šie nosacījumi ir izpildīti. Parādnieks bija atbilstoši Vācijas tiesībām dibinātas akciju sabiedrības uzraudzības padomes priekšsēdētājs. Saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem uzraudzības padome attiecībās ar akciju sabiedrības vadību neatrodas tās pakļautībā (skat. *Aktiengesetz* [Likuma par akciju sabiedrībām; turpmāk tekstā – “*AktG*”] 111. pantu). Saskaņā ar *Landgericht* secinājumiem parādnieku varēja būt ietekmējis arī atalgojuma risks (šajā ziņā skat. *BFH* [Federālā finanšu tiesa], BFHE 267, 189).
- 6 3. Saskaņā ar Eiropas Maksātnešpējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmo teikumu gadījumā, ja fiziska persona veic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, par galveno interešu centru uzskata šīs fiziskās personas galveno darījumdarbības vietu. “Uzņēmējdarbības vieta” saskaņā ar Eiropas Maksātnešpējas regulas 2. panta 10. punktu ir jebkura darbības vieta, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību, izmantojot personālu un aktīvus.
- 7 *Landgericht* ir konstatējusi, ka parādnieks, veicot neatkarīgu darījumdarbību kā iekšzemes akciju sabiedrības uzraudzības padomes priekšsēdētājs, nedz Vācijā, nedz citur nav izmantojis personālu vai aktīvus. Tāpēc tā nav piemērojusi prezumpciju atbilstoši Eiropas Maksātnešpējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmajam teikumam. Tas neizturētu juridisku pārbaudi, ja “uzņēmējdarbības vieta” Eiropas Maksātnešpējas regulas izpratnē attiecībā uz fizisku personu kā obligātu priekšnosacījumu neprastu personāla un aktīvu izmantošanu. Neatkarīgā darījumdarbība iekšzemē tad pierādītu atspēkojamo prezumpciju, ka parādnieka galveno interešu centrs ir iekšzemē. Senāts pieņem, ka tad būtu tikai jāpārbauda, vai parādnieks ir iesniedzis ziņas par faktiem un pierādījis tos vajadzīgajā apjomā, kas ir pietiekami prezumpcijas atspēkošanai. *Landgericht* būtu jāveic attiecīgie konstatējumi.
- 8 4. Ja atbilde uz pirmo uzdoto jautājumu ir noliedzoša, tad ir jāpieņem, ka parādnieks, veicot neatkarīgu darījumdarbību, neuztur uzņēmējdarbības vietu Eiropas Maksātnešpējas regulas 2. panta 10. punkta izpratnē, kā arī rodas turpmākais jautājums, vai var uzskatīt, ka vieta, kurā tiek veikta neatkarīga

darījumdarbība, ir parādnieka galveno interešu centrs saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmo teikumu tad, ja nav pierādījumu par pretējo. Saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 28. apsvērumu, pārliecinoties, vai trešās personas var noskaidrot parādnieka galveno interešu centru, īpaša uzmanība būtu jāvelta kreditoriem un viņu priekšstatam par to, kur parādnieks pārvalda savas intereses. Parādnieka neatkarīgā darījumdarbība kā uzraudzības padomes priekšsēdētājam bija ārēji atpazīstama. Turpretī to, kur tiek pārvaldīti privātie aktīvi, kreditori bieži vien nevar izsecināt. Ja atbilde uz otro uzdoto jautājumu būtu apstiprinoša, tad saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmo teikumu arī šajā gadījumā *Landgericht* būtu jāizdara secinājumi jautājumā par prezumpcijas atspēkošanu.

- 9 5. Ja Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmā teikuma prezumpcija nav piemērojama, jo uz 1. un 2. punktā uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild noliedzīgi, tad galu galā rodas jautājums, vai tagad ir piemērojama Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta ceturtās daļas pirmā teikuma prezumpcija, proti, vai uz fizisku personu, kura savai neatkarīgajai darījumdarbībai vai profesionālajai darbībai neuztur uzņēmējdarbības vietu Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešās daļas pirmā teikuma izpratnē, ir attiecināms iepriekš minētā noteikuma jēdziens “jebkura cita fiziska persona”. Šā pieņēmuma pareizību apstiprina fakts, ka tiesiskās drošības dēļ Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešā un ceturtā daļa katrai fiziskai personai normē prezumpciju, kas norāda uz tās galveno interešu centru un tādējādi uz dalībvalsts starptautisko jurisdikciju maksātnespējas procedūras uzsākšanai. Starp Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta trešo daļu un 3. panta 1. punkta ceturto daļu varētu pastāvēt pakāpeniska saikne; tādējādi starptautiskā jurisdikcija attiecībā uz fiziskām personām saskaņā ar Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta pirmo daļu būtu jāpārbauda tikai tad, ja nav izpildītas citu noteikumu prasības.
- 10 *Landgericht* nenēma vērā Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta ceturtās daļas pirmā teikuma prezumpciju un tā vietā piemēroja Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta pirmās daļas otro teikumu. Ja Eiropas Maksātnespējas regulas 3. panta 1. punkta ceturtās daļas pirmā teikuma prezumpcija būtu piemērojama, vispirms būtu jānosaka parādnieka pastāvīgā dzīvesvieta pieteikuma iesniegšanas brīdī. Pēc tam būtu jāpārbauda, vai vēl noskaidrojamie faktiskie apstākļi pieļauj secinājumu, ka prezumpcija ir atspēkota. Arī šajā gadījumā *Landgericht* lēmums nebūtu spēkā.

[..]

[..]

[..]

[..]

[..]

Iepriekšējo instanču tiesas:

AG Charlottenburg [Šarlotenburgas pirmās instances tiesa] 2021. gada 27. jūlija lēmums 36b IE 3743/20;

LG Berlin [Berlīnes apgabaltiesa] 2022. gada 29. jūnija lēmums 84 T 183/21

[..]

[..]

[..]